

САНА СЛОХ

ХАЙЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 86 (7471) © 1993 сал. От ыйыц 22 күнэ. Чөлөөлөр © Сывната 1 соликубай 50 харчы.

«Оттоонун – 93»

БИИР БУГУЛ, ИККИ БУГУЛ... ОЛ ДАБАНЫ ОТ!

Сылайгыя били бастана утас чеке-чеке болюбужын барбыт баңының хана-йыстыбларга оссо балырыбылтар. Онын маник уларыймын улахай. Дын жаргынин, беркү буоллар ишкеллии-үстүү ыал, ону да адьас хана-ургуу аймактылар хөлбөйн, туспа ханаийыстыба тариминтэр.

Итисин оттооюни бишірдем ханаібыстыбалар са-
бадаабыттар. Сирни дууна-
дан улларни судургутуй-
бут. «Бюджеттэн хамиң-
таааччы сулууспалаахтар-
га эрз түнтілнін», ону
да алғардара (йіз әбетэр
іса) бааһының булбу-
та», — дәғеллор мания. Он-
тон ураты сир дъэ ити
бааһыныңдарга барбыт.

Бөйүолзинэ излии-барны абырымнаабыт. Күйаас күннэр сатышлаан дьон үнс оттуу сыйдъар. Дьору урункуу курдук хонтуора таңыгар аалынгинаар дьону да көрсүбәжкин. Арай, маңайынгыга бородунта, килинп ылар соруктаах кириброти тохтогон көнсэтизхээ эбэтэр бигирдин ызлынан сыйдъан үзүнн-хамшыны билсиххэ, кизи хана оттууданырын ыйдарыха сөн. Бу эмиз бытартырылды болиштээ.

Ити эрээри, энэстээдэл
сылдыбыт дьон сириинэй
очут-масчыт дыому булан
үлийн-хамнааны билгэсний
бит, засноо да тийэй съы-
рыттыбыт, сэйлэлэгы да
бына ааспатьбыт. Баста
ны көрсүбүт кийнбүт Д.
А. Борисов буолла. Кинин
Улахан Нуул олохтооюу
Инди дынэ каргэн кытты
нан ханаайыстыба тарим
миттэр. Алта чилинзээх
тар, онон 60 гектар ходу-
ла сирэ асаналыктар. Кинин
шилэр зордотээги «Чы-
раадыма» баанынай хана-
айыстыбалара арахсан
бытарыйбыттар. «Бийнгэ
шугар» энэстээдүүнт. От-

түрт алаастаахны. Оноо тоохуну салалаатыбыз эрзери, сирбиг уумизэтэй. Бүгээрэн баран Амьсгалын угуюргуттai сир биэрдээ тэрина, оюу баран нэрүү зүйтэй. Уонсайынан, таслан сир наада Дьюнуускааны энэгүй уонна намнары кылтада консистиэр санаалаах шийт. Маннаады салалтада оннук консистинии ынтара, — днэр Дмитрий Афанасьевич.

Кимтэн да ыйылт, дойдя
сарнгэр сыл тахсар о

тыннабаат. Кызт сиргэ абынах бугул чөнчбайор. От кылганда да сурдсац. Арай засеколар оттуур суруя маршруттарыгар кийрэн, бөнүолуктан ыраатан истех ахсын харчынын атын буолан шөр. Кэм күөх, кэм оғгоох. Ходобур, А. А. Аянитов Тын-из дин 24 гектардаах алаанаңгар оттуу сыйлдар. 120-ча бугулламмыт. «Көрдеххе иизиг. Былдырынтын оппун—9 тоннавы майткан ылбат буоллум. Кындахына 4—5 тоннавы буолсу. Ити күал оппю буоллан кэм кобутчу. Көнүү син биир тириир. Амма угуор баарбыт буолуо»,—динр Алексей Алексеевич.

зиннөөдөр чөлжеки сыйадаца та турад. Ошнук ахсанынга бинирдэм ханаайтыбалар хайдах «үүн оту оттуулар?» Уматын-одунуол арай эрэ дэлэй курдун төлөө эрэ. Ону бу бинир дин ыал-кес дыон ханаа бывастыбалара хайдах төлөө нер? Минэтээ дыон туттарбыт эттерин, үүттерин харчыта көлж ишик, төнүүттерээс оссо билдибээт. Бу—биир кырдьын. Ол эрзэри атын: «Бийнгэ кырдьыгы этшибт»,—дизч чилэр эмис суюх буолба тахтар. Ол курдун, заспыйт иядыэлэ чөлжиргэргэй республика радионан бизнилэргээр журналист Х. Ефремов Тын ханаайтыбатын министринин от

Дээ, ити, Ханин да баланыннаа биир. «Выйыл от былымынгытга авар мелтх. Очону-баччаны ылтабыт дизн заңынаар, сабаралыыр кыах суюх. Биир да үрэхшит сүүрдүбээт, Урех, аллас тэгээнд молтех. Ол эбэтэр, хаһаайыстыбаларга да, изһилизиңүз да зериччи ыярахан баланыннаа ческээтэ. Былымынгы от ангара излэрэ саарбах. Ону да изһилизиңээ чаанынайынни барыы буолсан, дьон бейзүз хоруйсуюхтара динр санааттан этбени. Бу биир тооңунга биэрбит быйс тахсар эфиридэргээр «Чуралчыга Бетүүрөп ардаа туңэн, самолет кеппе буолбут. Онон ардахтаам уулшак-хаардаах сылга чурапчылар бейзлэрэ бытазарбыттар, урункултуу сонзинолтор эр», — диктумуктээжинеэрдээбэ. Бул самолет рейкс тохтолтуулубутунаи, изистээр кэлэ билсебзек олорон билбеттээр, бүтүн республика да иштиманберйт кырдынтара. Сманабыл да оннук буолуоðар тахсары гар тийизр.

Аны ити 1,5 гектар сирдээхтэр дылчаларын эзэр буоллахха, бинир кытаанах-ха язтиллады. Бишр-нин ынахтарытар ити сирдээрттэн оту ылбат дъоз бааллар эбит. Хөлөбурга, пенсионерка, урукнуута биллинилээх ынанынсыт А. В. Никитина сөвөлорунаан иштэр иштэх ханааныстыбытигар ажапын сириз хаймын-үзү оттоон бутэн одороллор. Барыта айыс бугуул ылбыттар. «Былырмын син 20-ча бугуламмынсыт. Ордугун Намна оттообуунт. Быйыл да онко сир-үот көрдөнөн оттоору тэринэбйт», — дизбита кыяфа.

Сөркөтөр күршілдік жаңы
гыр алаастарын оттоо
бүтүх буолтар, бүтәрбіт
тер да иті бааллар. Суюн
бу суорбаксыны, қазыңдан
да буоллун, баанынай да
ханаңайыстыбатта буоллун
атын сирғэ баары тол
нүйданар мания албек.

Ошотугар, иэнликтэрик башылыгы С. П. Маскаев этаринин, дыр, көмө наада дюнон. Атты сириз оттоостохко, ону абалар кызылда тириза. Билигим күнде хүт күнде бене-

**ЧУРАПЧЫ
ОРОНУОНЗИ
КАБЫАТА**

КҮҮТЭЛЛЭРЭ БАА ДУО?

Оройн онд хийнгээр тутулдар сага таас оснуула ханаан бүтэн олонх тохиолдлын, билгигийн манынхаа тухох интигээстэр баалларын туруунан тутааччылартан сэл зайн ынтын бирир угас буулбут болцууруосупутун быйыл оскуула тутуттар сыйынана суюх дэвсгийн биэрдэвийт. Онууха эзинштэйж түрөт хийн төрдүүн бары биридэгтийн, оскуула ханаан тутуллан үзэвээ нийрэний күүтэллээрэв эттийэр.

Елена М., терештүт: Айта С., үзэрнээччи:
кордеххе быйыл бутүөл күүтэбия. Оттон бүтәр
курдук дии. Инии корбут иши кирэр аанын огора
сүлдьаллар дии. Сыл за-
итинник Тутуллан бүтәр
көмүк наале. Оబолорбут
төре ээс обларнадар ага-

төнө эрэ зөвьраналлар аж. Гаврил И., пешевчийн Саатар, санга дылыга дээр бутэн уурдэр иши. Күүлүүштүү тух да бидиниатаа. магнай тутуллуурутан араас бирингээдэ наалэн улзлээ даацаны, ныйттаран бизэрбээт. Уба авиньа бы-

Владимир А., кочегар: күүтэн бөгөө бууллаа дин. Былсырынгыттан бу орто оскуолаа кочегардыбын. Салгым санга таас кочегаркаа үзүүлийнбүи, ама, сиризм дуо, ол гэжнан баран быйыл олохко иниэрээр уустуугурда бийньялаах, төвөө эрэ нотельнай туу туухтоон хаалбыта. Быйыл бу зргэ олохторбутын үүрэнээрин санланан солбуйохтаахлыт, онон бууллааына бийн эргэбигитгэр хааллыбыт. Ол азата оскуолаа быйыл олохко кирибетэ чуулжай. Харчыга, түбүлэндигээ кыйтарбат бийньялаах.

Баарыллыбатыгар сеп. Бартээхэй оскуола буулух эбит. Икки сизним балыэр ыраатан эрэллэр, кырата баяас санга оскуоланы баттанаа онууну бүтэрэр иши хайжтын. Күүтэн, шүүтэн оройуумжт киннингээр кизи туттар тутуубут оскуола быт буулую этэ. Тавьсттан кестерүүнэн, бүнүүт да курдук, ийнээсээ үзээ хайжсан турара буулла.

Дээ шининик хоруйдавтылар кинилэр. Оттон туттууга үзүүлийр дөвн эпизиттерээ хайдах эбтэ буулла! Ишин да күүтээчин, бука, угүнэ биллэр.

П. СЫРОВАТСКАЙ.

П. СЫРОВАТСКАЙ.

ПРЕЗИДЕНТ КЭТИИР ПРОГРАММА

Саха Республикасын Президенте Михаил Николаев сабу күннөргө «Илин эзгэр» программа хайдах сложко күннээс ишарин көрө Мэдүр-Хангалас оройонутар сырьтта. Күн бастакы аягарыгар кини «Алларааз Бастаах—Майя» турба тардыллар трассатын мерде, тувааччылар базаларыгар сыйдан «Волгоградстрой» специалистарын, рабочайдарын кытта көрүста. Кинизхэ бәрүлбигүт үп толору түннанылдарын, магистраль тардылымтытар туттуллар 29 түн тахса токна турба миңеститигер таңылыштигэр Михаил Николаев предприниматель - баанынайдар Петр Егоров, Валентин Васильев ухаалайбаларыгар сырьтта. Бишкестаре кыраный пекарялаацын, ижинэ—бистинээз* сагтани айаачы—бэйэтин онгоңкүтариын Президентигэ көрдердүлэр. Ити көмниттээ Михаил Ефимович Эмтиир-чыздыгирдэр профиланторийга, ветераннар «Далбар» маңаңынырышгар сырьтта. Майя университетмагын, дын төрөллөрүн атылымыр маңаңыны үзүүлэрин кытта билистэ. 400 тонна киннэр болулуг тутуутун көрдэ.

бытын, вахтанан улалынгээ үс бөвчөлөк тутуллубутун, техника ишада буоларынан адалыллыбытын көзсөзтөллөр. Билигин трассаса 238 кийн улалынгээр. Оттон уукуу хачайдынчыр уста сыйдьвар сурун станция хоттуу муюра сүолунаан эргийн мана на балабан ыңыгар азальыллаада. Ийэр уу 1994 сүм балабан ыңыгар турба уетүн Майя сазынчын этигээр тиэрдиллийэ.

Күн ишис аягарыгар «Илии эзгер» программа олохко кириллицин ижтээн иерар сийнэт ишгээ ынтырылаах мунньязын ыйтта. Онно «Саханефтегаз», «Якутиефтеэ родуут», «Сир» банк, «Ленаводстрой» салайзаччылара, Амма. Таатта, Чурапчы оройбүоннарын дэв алталаарын байнынтара истилиниллээр. Сүфэ мунньяххи ижтээн ишгээ ынтырылаах мунньязын ыйтта.

Кынжыл оройуоннаа
Культура дызтигээр Президент Майя салжиншээн
олохтохторуун хэдлийн көрсөн.

УЛАН-БАТОРТАН ТЕЛЕГРАММА

Монголия Президентээ П. зидэнэ Михаил Николаев-
Очирбат шиний Президент дуундажын талынъэбь- ка махтанаа. Хардарты-
тынан зөврөлзөхийн ишийн рапортаатынан салжин-
тэй.

Саха Республикасын Президенти

CHLA.

Олохтуугар тахсар ула-
рынъылартай сыйлаан
көрөр эбт буоллахха, би-
нинги республикабытыгар
культурица, уюрахха тер-
дүттэн сипаттымын баста-
кыттан иоруонка бийиз-
ни, олору олоххо киалы-
рини бэрг тэтмишхитк
баарыга.

баарсан, бийзартаран са-
ниң кэлэн олорор эв.
Олор истэригэр байыл
оскууланы саға бүтэргүй
оболорго уюрахха туттар-
салларыгтар докумоуннары
холмуйсуу, консультацислы-
ры баэрни курдук күннээ-
гүй тубугтар эмис бааллар
эбт.

Саха оқсуколатын концепцияның сүрүн тосхоло омук бындытынаң сайзыбычыгар бойз торуттханы норуотуи быларгэйтэй ыла низэрэмштүү уонна умназалаш ээрэдүүтүү. Оңу үүнээр көлтүнчээ даринчи төлкүйдаммасыт программанан тиэрдин буолар. Оробуюнга бу үеңе отылдигит концепцияны олохко килдерингэ айымынлаахтын үзүүлүр учууталлартан бийрдэстэринең Хатылы орто оқсуколатын Фекла Николаевна Бодонскаянын аттыяахха сөб.

— 1978 сүлләвххада Булгуттарын Чирнишевский аттынан педагогический училищеси бүтәрбагын. Ити сый училищеси синтенизацияхин бүтәрбагы азыянах оюону Саха Государственный университетыгар ылбыйтара, олор истэринең мии саха тылым-салатын студентжата буолбутум,

— дипл. Фекла Николаевна.— Булгуттарын училищеси үөрөнэр сүлләрбытыгар библиотеки саха тылым-гар уонна литературастыгар Василий Иванович Санников дини олус шешиг билимдэх педагог учрежши-

Атынштың уесин төгөр-хатар, морахан үлэ динэттән иштээр, арыт доруобайтын да сүтээр дин тутун билбетих, оттон баларын-корөрөкүн бийлиг колуун эңсөнөн уен оччоюн түрдүк таъымналах аныгы ычматтарған хайларда имз болуппен азарадай динэммин бу суруйлабын.

1942-сын сыйыныңар эрдэ, оччотоону балығы бултасыны тәрінәр республикасының тәрілтү дынасынан, халықтаған фашисттердің утары охсуянар Кызыл Армияда айналып үзгөнен коматоңор соруындах хоту оробуюннанға балықсұттар артылларының тәрінәи ынтымы садаламынты.

Итишинг сыйаллаах, 40-ча ханаийхтыбалаах «За Родину» артыялга укес кырдаңаастар, дыхтаптар кигрәннэр туюх-блар оюлорун-уррууларын илдә. Олчындың ортуу ташары устубупшигүй. Балыкта байыпты бастакы сыйлыгар сангардыны чөрөччү улаатан эрээр тулбайлаах кыныс улахан дыонкого итиш-атах буюларым. Оттон 13 саясатахпыштан киниләри шытта таңгыз туран-олороп, уу хаадын бүньярыгар нуурма бурдуултаван, балыксыкт азтын ылбытым. Билгирин дизи убайдым Федор Филиппов этэ. Билгитиң ейдүүрбүнен, бырабылмазнань председателинан И. И. Портниковы, кинин солбукузаччымары, биргэдэйнордэри И. И. Габишевы, И. Н. Харитоновы, И. Е. Андреевы, байргэ хоту айланнаан тиийбит артыялбыт хошуун дыңкүп М. В. Посельскаяны, М. Матвееваны, В. Харитоновы, кэлини көргөннүү буолбут А. З. Дьячковсканы, комбтирох буолан абыраабыт В. Кириллинин—Байсанай оюшньюору. Ноевтары билгигү да узинубапшын.

Бастаан дойдубуттаки аттаңарбытыгыр ол-бу
малысали, таңғаны сабы ыстымаң дізін дұнал бас-
ра. Езләм дызыза-үокына, быфата, кінтіңгар-хомуно-
гар, тиңгар тақыбытар тиңіз барыта болам дізін
буолбута. Итичча ыраах сирғаз айанындаах дың
хомунар да болдыншут түнде тұрулғон үеңүегер ту-
шарни ата. Аны воруңу тантары устаси иетекшитин-
шын Арынға суюксан қабистинар. Бары, этергі
дізіри, қыныл кумаңынан тиң турар қытылға турал
хвалльыбыт. Сығынның сымыр үрдүгөр балақисалар-
быстын тардынан олордубут. Иккі ый устата сабын-
тыгы нүүнүүн тәнгіз турал олорон мания балыстылыр
дьон буолтубут. Үксүбүт атах сығынныңын, оруст-
тан кулас тынал сирилачы үәр. Қылғас түүн сирға-
лығы тимисон утуйбута буолан ытабыт.

Очиодорго «Нэгнэлтийн» дээр борохуут кэлэрз-
барира бүтүн Саха сирин үрдүүнэн ийнслэлийг сэлдэв-
ра, Дээшиг бааралтыг Прибалтийнтан литетове-
чилыг. Поволжьттан немецчары, оссо финнэри Хоту-
ту Муустахаа муура уоргадайыгар сэлжисадаа тобус-
тоголору хайлсан нэлдээ ийнэлээр эбиг. Тыннынгизэн
настажаах сиртэй иүүс ортуунэн түүрүүллийн нээр суу чу-
нин дээш хархтарын уутын корор, шинийн аймал-
жсаннарын истээр дүүлэлан сүндэтэй Бийгимийн хөнгүй-
дэрийн кылтын түүнч тутам, хайж да кытальга читээн-
эрбэмж, оруу тайшары, оссо аяаран муустахаа
мууралын үүчиннардынлар. Оюно «Якутия» дээр боро-
хуокка софуллан айнанаатыбет, тымшнинши хаяры-
шар тээвэр баарсаа сомиллон ийнэбиг. Кордоххе
чадаас хэллээн, аллараа хэллвэн, улахан муустар уе-

САХА ТЫЛЫН УЧУУТАЛА

бизн саҳа тұлым, лите-
ратуратын үчүнталып жана
уялнибап жаңа тәсілдердегі
ката. Фекіл Николаевин
үерзетар предметтер, ны-
лазе таңылғанда уләттегі

Эдэр учуутай оскуулада үзүүлэхийн бастакы салбарынтай сабжын ХХХIII республикаатаары педагогический даңызыларга «Саха тымыгар урууц иодьүүүн түрлэтийн», итти хөснөгийн ХХХVI даңызыларга «Саха оскуулатыгар IV иылвааса урууц тайнын азьылар» дээрин дахьылалтырынан ынгыдан учуутайшар идалзарын үрэдтээр институт би-бирзиллийн ылбята. Бочоутуйн грамоталарынан балжэтэмчилтэй.

Хатыны арға сезүбла-
тын уораззеччизэрэй из-
лигийн сылларга оройног-
тоо ыштыллар саха чыллыг
олиминидатысар мэддэн
бастыни миңстэрдэргэ сый-
тапшылал. Нэгээж сыйтас-
санын түүхээр бидүүлэх
ра бүлгүүтэй дахьна нор-
дорөр. Маны сыйм намын-
хахтын зөвтэр олус су-
дургутутай талан ысын
курдук санын тутах об-
дебүл.

железни, газети и съобщенията на Саха (Якутия) и республиканската преса. Всички събития са обработвани и анализирани въз основа на критерии за социална значимост и интерес. Резултатите от изследванията са публикувани във вестник "Саха-Информ".

Digitized by srujanika@gmail.com

иэн таңдаста. Бу программа автодарынан бинрэс-терэ—Фекла Николаевна Болдовская. Кийин саха тылын 8 кылаасын үөрэтийн программатын уэрх дэлгээгээр 99 чаастаах гына иисорбут. Бу тыы сирин учууталын онорбут программатын кытари республика оскуулаларын учууталлара билсэнхизхээр, түншцаахтара. Фекла Николаевна билгиин бу үзэтийн салцаан саха тылыгээр үөрэтийн пособиенең сандардан иогоруу курдук барт судургузу суюх үзэргэ ысынбан үзэлэнэр былжинадах.

Нуюхпуттугээр түрүүнчилж хара гыммыттара. Онов бийнги оюдор кинилэрээ махталбыт кэмэ суюх. Мен нийнс обонон төреөбүтүү Абабыт улахан оболор улсын буолан эрдэхнити нэ 1986 сыйлаахха тун сириттан суюх буолбута. Нөргөнүүм Сергей Игоревич Украинасттан төрүтээх, кынчтаах уол буюлохшунт. Олябыт усуу чулуунт. Алешабыт аны күнүн оскуулалдаа кириз. Тыы сирин ыалын спирт нэн ынахтаахынт, онон сотору Туулумава оттуу барымаахынт. Быйыл саага дайрээ киризэри түбүтүрэ сыйльдьабыт, сиаги курдук.—дайр Фекла Ни-

Оскуола, үерэх түнүнан
зәспэлтийн түоруу түнэн
Фекла Николаевнагаттай ки-
ни дын изргэлтэрийн, оло-
чун-дааын билийнинэ-
раригэр нордостум.—Ий-
бит Любовь Михайловна
бийгүй кыра эрдэхитине
албута. Биис тулайнэх,
ийнотоо суюх хаалбыйт оболо-
ру ажабыт Николай Михайлович усинаа өдүннүүбит
Анна Михайловна Попова
колаевна. Соторутааымы
чиниэхэ «Российской Фе-
дерации уорээрийнтин түй-
гана» дээр авт ингэрийн-
битин түнүнан уора-кета
истибинит. Осоо да үүнэр
иелүүнэ ыччаты үерэх
сырдык наартыгар үйтсаны-
раргэ айымнылаахтыг
үзэлнэ дээр улахан зэрл-
лээхит. Фекла Николаев-
на!

Т. КАРДАШЕВСКАЯ.

Кытайтың 50 салын көрсө

СЭРИИ СЫЛЛАРЫГАР БАЛЫК БУЛДУГАР

таттар. Тынай күүнүрбұта, төвөс баалға тиңидз дизиң көңілділдері. Есаарасыпты холбоммут траға бына берда, Өлбет биатыгер, күтүр бойзазах дъаванырын туңарынан ақындан дизиң охеулұбатыбыт. Сүнүөх-шүттүгөр клаапан турбат буолуохпуттуғар дизер жаңайданышыбыт. Нисек түүкнәнәх күнү бына итениниң зорбаданышыбыт. Тынай убараабытын кезин аны тұман тұста. Оңулақ иисен орттүттен сигналлашаң, бөркө мондоюистанан баран, иелніңді холбонан айыммытын дъясалбаатыбыт. Уиньунтаң алан.

Аллараа Дъаңыга Куоңстааха тиксөн баран, мас башсаңа көнөн, аны Дъаңы өрүүг өксөттүлээр. Тийнэхээс сирбт—Талах Арын. Мас от дэвижестубот, Ыраас тундраны дойду онгостор дьон буулдуут. Роман Березиниах дэвиж олохтоох эбзи дьоно үс уралдана алороллор эбит. Вали зэрэнэрбит дынэлээр-үйттара, туттар уонна бултуур салтэрэ сэбирээлээр малигир. Оною истибиншилт дойднуут дьоно, чурапчылар, бийнги суолбутун солом, сордонон-мунганан эрэлзарын уонна «сугтааки чурапчыларын» сурхэмшигшигтийн бастаан бийшигтийн.

Олохтоох эбезинээр субзэлэрийн хязгаа уута авальбыт, нуура таймыннаан кытылта быврааттавыт бүтүн тийти. Бэрэбинэни эт илингийнхэн соён-сынан, санынбытыгар сүтэн ураан курдук чөмөхтүү муньян хавр саба туңэрриттан курапшиштүү уонна нынынары уокка оттубуулжт. Бэл итгийн харалзлыбыт маастар төбөлоре эрэ нөхцөл буюуор днэрн хайрнын номер күүстээх буурувалар туналлээр. Ол хомийнхтой маастарбытыттай талан балаацагна монуонийн улахан бараг дээвэрэй туттубуулжт. Балаак-каларбытыттай оноо көнөн, буючна азардытынан тимир обюү туруурам, дээвэйтих бадараанынан събаан, сир кырсынан сиизэн эмээ лыппынска курдук симешибийнит.

Хабан балыктаан алаабының бараз! Илим, мүнхэ динэ жиңи түнәнара сувор. Эзэ тыва, коло динэ көлө дуу. Баастаан утса үтүллүбүт илимни бутганийүү туу дыңбэз союн таңаарал өбө-туруу, дыхаттар балыгын итигэстинир этибит. Ситоң эрэй үөрөтэн, ойлонго, ныс-хаар чынсаанын ортоотутар, бултасының туумон ылгыныр буолбутшут. Итишиң эрэй-динэ сорудаахытын сиз торумнатаамын сый тахсыбынып. Эннилги сайыннытай аны милиционер көтөжилдээх илизонитин корер, мунхабытын таңаарар буолбутшут. Нуурмабыт туумулан убаас хааны онгорой үсөзмийтэй буоларбыт. Балыгы борт дууса сувору, ону даацны бултубүбүт күннэрэгээ эрэ, ам-саталлара. «Ким улаладбет, ол алаабат» динэ кыташын сокуун олохко туттуллуутун оюно балабитим. Хастын энэ хонукка буурда түтсээнэ, дыңбениттэн бишнат этибит. Ол күннэрэгэ илми, мүнхэ абырахтынрыбыт, сансана пагосторбут. Оскуула, нууц, балының диннэри узина быйынтыбылыпты. Оро-нуузмут кинин Казачье бийнчииттэн 18 көнсөөх син-

тә баары, 1943 сүйләшхә айыс бирзасталәзәк алда-
раа баар Талаңғылға өнөң кирибиппіт. Биргездә
күйнүн 15-из тиңіз, сайынның 8-тың киңілләзәк еруе
кә балыктың кириаеччи. Мәнү тутта үерүйектәзәк
одоннинъеттор налиң оғочолору онорон абыраабытта-
ра.

Саңың, сайынын балық алғемнүк тахсыбат этә, он оны изләйәрбіт үгүс буолара. Күнүн балық мурраттан орұбы ере устара хойдор. Оның кыдырымақ халдаңалық кирирәрін туора аныза-аныза балыктазын мүшкінарбыт. Оттен муус үйар буолла да харантан хорангава сыйдълан сырса-сылба баранара. Мунханы бинир туонаңа тұңәрингэ 70 обону, иккіншінде чагдасты алларар этибит. Муус қарааңыгар нүнгіз инициатива-уста тұңәрәрбіт. Саңыгар муус 2 м халығаата-бына, үс күнү бұна тұра тәбнисін биңрә танаарап-быт. Саас ырбының эмде балыктырыбыт. Мунханының туттар саппетин сабиртәлбіттің салаасканан соһорбут. Оттон бултаабыт балыкпыштын салаасканан саппетин сабиртәлбіттің салаасканан соһорбут. Балык хаалысын күнгіастары, ыт көленү олох излини булуимүштүт. Ол инициатива хоту дойдуга, аңаңас туударада туох күттүенізек тағасшытынан-саншытынан тулудаахта-былыптын бидигин бәрінин саныбын. Бизәрбіт тыны толоруу, дыссинчишиңе кытазанаңа бары бинир киңи жүрдүн ташта үләләзін, бәйз-бәйзебиттин еңенен. Кызыны туғын дың харыстаманка уләззимит ол дыулаан дыяллары туораабылыт. Ал дархайдын камнан атасынан

Ол эзэри тымныйыттан ыалдан түшнэхара быстыбыттар, ууга ыалдьаммыттар, буурбаа мунан тонон албуттар дастаны бааллара. Ыарахан үла, ас-тигас татыма энгиз эмэж хаарыйбыта. Оруобуна 10 сүйл түйнэ айылбалаах дойду балыксытынан сыйдыбыттын уонца дорусубайам мөлтөөн дойдубар тахсыбыттын. Вийнти биргээда ерүсээ, муорбаа балыктыры сэргэ аны туудвара иялааннаах нырслэтийн сонордоноор, муорбаа инэрзэн бултанаар хошуун дьоннордоммуулгут. Онинүү бойум хамнаада сух эзэрибигт, сыйзата оборона заемугар хастын эмиж мөнөхтөөбү суруйтарарбыт. Артымалбыт биллаанын, эбөнзэтэлистижтийн малды толороро, шарара. Онон бонжине.

Ону мини тиксебит нафараадаларым дафанды чынзети, багэрттән бизердлөр дин саныбыны. Од курдук, аздым Бутун Союзстаны балык промышленностине зарноматын Бочуотун иннегтигээр ишни тогул. 1944 уйна 1945-се субуруучу килдергүллибига Немецкэй фашистары урусхалдаанынга үлэ фронттар чиллэрбүт кылаатым «1941—1945-се. Ара дойду Уллуу сарынтигээр киабизиндох үзүүн ишмединдеги медальдана белгизэмшигээ.

Е. С. ДЬЯЧКОВСКАЯ,
Улз ветерана.

